

Sygn. akt I ACa 663/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Marzanna Góral

Sędzia SA Edyta Jefimko (spr.)

Sędzia SO (del.) Joanna Staszewska

Protokolant: st. sekr. sąd. Aneta Walkowska

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2014 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa Instytutu (...) Polskiej Akademii Nauk w W.

przeciwko D. S. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 25 lutego 2014 r.

sygn. akt I C 160/13

1. ***oddala apelację;***

2. ***zasądza od D. S. (1) na rzecz Instytutu (...) Polskiej Akademii Nauk w W. kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.***

Sygn. akt I ACa 663/14

UZASADNIENIE

Instytut (...) Polskiej Akademii Nauk w W. wniósł o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym, aby pozwani D. S. (1) i K. S. zapłacili solidarnie na jego rzecz kwotę 104.155,36 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty i kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazał, że w dniu 21 marca 1994 r. zawarł z M. K. umowę najmu pomieszczeń użytkowych położonych w budynku przy ulicy (...) w W.. Z kolei w dniu 27 listopada 2006 r. prawa i obowiązki najemcy wynikające ze wskazanej umowy przejęli pozwani, prowadzący spółkę cywilną pod nazwą D. S., K. (...) s.c. D. S. (1) i K. S. od lipca 2011 r. nie płacą czynszu najmu, a zaległość z tego tytułu wynosi 104.181,50 zł.

W dniu 10 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie wydał w sprawie sygn. akt I Nc 259/12 nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, zobowiązując D. S. (1) i K. S., aby zapłacili solidarnie w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu na rzecz Instytutu (...) Polskiej Akademii Nauk z siedzibą w W. kwotę 104.155,36 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty od dnia 24 października 2012 r. oraz kwotę 4.919,50 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, albo wnieśli w tym terminie sprzeciw.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty, który złożyła jedynie pozwana D. S. (1) wniosła ona o oddalenie w stosunku do niej powództwa w całości oraz zasądzenie na jej rzecz od powoda kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 25 lutego 2014 r. – Sąd Okręgowy w Warszawie :

1. zasądził od D. S. (1) na rzecz Instytutu (...) Polskiej Akademii Nauk w W. kwotę 104.123,10 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 października 2012 r. do dnia zapłaty solidarnie z pozwanym K. S. zobowiązanym do zapłaty tej kwoty na podstawie prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 10 grudnia 2012 r. Sądu Okręgowego w Warszawie wydanego pod sygnaturą I Nc 259/12.

2. oddalił powództwo w pozostałym zakresie,

3. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 8.827 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w zakresie kwoty 4.919,50 zł solidarnie z pozwanym K. S. zobowiązanym do zapłaty tej kwoty na podstawie prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 10 grudnia 2012 roku Sądu Okręgowego w Warszawie wydanego pod sygnaturą I Nc 259/12.

Powyższy wyrok Sąd Okręgowy wydał na podstawie następujących ustaleń faktycznych i wniosków.

W dniu 21 marca 1994 r. Instytut (...) Polskiej Akademii Nauk w W. oraz M. K. zawarli umowę najmu na podstawie której, Instytut oddał w najem M. K. piwnice znajdujące się w podziemiach budynku położonego przy ulicy (...) w W., podwórko oraz pomieszczenia pod schodami o łącznej powierzchni 252 m². Najemca zobowiązał się z kolei do płacenia wynajmującemu czynszu umownego w kwocie 14 USD z wliczonym VAT miesięcznie za jeden m² powierzchni. Powyższa umowa była modyfikowana aneksami zawartymi w dniu 19 stycznia 1998 r. oraz w dniu 3 czerwca 1998 r. Na podstawie aneksu do przedmiotowej umowy zawartego w dniu 27 listopada 2006 r. strony ustaliły, że M. K. w związku z wystąpieniem ze spółki Restauracja (...) s.c. odstępuje od umowy najmu, a jako najemcy w dalszym ciągu pozostają D. S. (1) i K. S. prowadzący działalność gospodarczą pod firmą Restauracja (...) s.c. Natomiast na podstawie aneksu z dnia 1 maja 2008 r. strony ustaliły, że od dnia 1 maja 2008 r. wysokość czynszu za m² wynosi 50 zł netto miesięcznie, co daje 17.600 zł netto miesięcznie za cały przedmiot najmu. W tym samym dniu strony przyjęły tekst jednolity umowy najmu zawartej w dniu 21 marca 1994 r., według stanu na dzień 1 maja 2008 r. W § 2 umowy wskazały, że wynajmujący Instytut oddaje najemcy D. S. (1) i K. S. na prowadzenie działalności gastronomiczno – usługowej: piwnice znajdujące się w podziemiach budynku przy ulicy (...) w W., podwórko i pomieszczenia pod schodami o łącznej powierzchni 252 m², lokal znajdujący się na parterze budynku przy ulicy (...) o powierzchni 88 m² oraz piwnicę o powierzchni 12 m². Jednocześnie strony ustaliły jednolitą stawkę czynszu na cały przedmiot najmu w kwocie 17.600 zł netto miesięcznie. Postanowiły także, iż czynsz będzie płatny z dołu do 10 dnia każdego miesiąca na konto wynajmującego. Najemcy zobowiązali się również do ponoszenia kosztów zużytej przez nich energii elektrycznej i wody według wskazań liczników. W wykonaniu umowy najmu Instytut (...) Polskiej Akademii Nauk wystawił najemcom faktury jednostkowe VAT z tytułu czynszu najmu, w tym: fakturę numer (...) z dnia 11 lipca 2011 r. na kwotę 21.648 zł z terminem płatności do dnia 21 lipca 2011 r., fakturę numer (...) z dnia 10 sierpnia 2011 r. na kwotę 21.648 zł z terminem płatności do dnia 20 sierpnia 2011 r., fakturę numer (...) z dnia 12 września 2011 r. na kwotę 21.648 zł z terminem płatności do dnia 26 września 2011 r., fakturę numer (...) z dnia 10 października 2011 r. na kwotę 21.648 zł z terminem płatności do dnia 24 października 2011 r., a nadto faktury z tytułu poboru zimnej wody i odprowadzania ścieków, w tym: fakturę numer (...) z dnia 18 lipca 2011 r. na kwotę 1.009,45 zł z terminem płatności do dnia 28 lipca 2011 r. i fakturę numer (...) z dnia 26 września 2011 r. na kwotę 9.884,66 zł z terminem płatności do dnia 10 października 2011 r. skorygowaną następnie fakturą numer (...) Fk z dnia 10 października 2011 r., w której kwotę należności pomniejszono do kwoty 3.241,05 zł, a termin jej płatności ustalono na 24 października 2011 r. Łączna kwota należności z faktur wynosi 90.842,50 zł, natomiast kwota skapitalizowanych na dzień 23 października 2012 r. odsetek ustawowych od kwot wskazanych w fakturach, liczonych od ustalonych w poszczególnych fakturach terminów płatności wynosi 13.280,60 zł. Pismem z

dnia 7 lipca 2011 r. D. S. (1) złożyła K. S. oświadczenie, że z dniem 30 września 2011 r. rozwiązuje z ważnych powodów wiążącą ich umowę spółki (...), Restauracja (...) s.c. zawartą dnia 15 sierpnia 1996 r. Poinformowała przy tym, że przyczyną rozwiązania umowy jest nie dający się rozwiązać konflikt na tle niegospodarności, narażanie jej osoby na utratę dobrego imienia, brak jakiegokolwiek woli wspólnika podejmowania działań mających na celu rozwój spółki oraz brak zainteresowania wspólnika działalnością spółki. Z kolei pismem z dnia 30 sierpnia 2011 r. skierowanym do Instytutu (...) Polskiej Akademii Nauk D. S. (1) wniosła o wcześniejsze rozwiązanie umowy najmu za porozumieniem stron, tj. z dniem 30 września 2011 r. W odpowiedzi Instytut (...) Polskiej Akademii Nauk poinformował, że nie może przyjąć za skuteczne złożonego przez D. S. (1) oświadczenia woli rozwiązania umowy najmu, z uwagi na brak właściwej reprezentacji spółki. W dniu 30 września 2011 r. sporządzono protokół, na podstawie którego Instytut (...) Polskiej Akademii Nauk dokonał komisyjnego odbioru lokalu stanowiącego przedmiot umowy najmu z dnia 21 marca 1994 r. Pismem z dnia 30 września 2011 r. D. S. (1) wystąpiła do Instytutu (...) z propozycją ugody w zakresie spłaty na jego rzecz kwoty 90.841,45 zł z tytułu zaległego czynszu oraz zużycia wody i odprowadzania ścieków. D. S. (1) zaproponowała, że spłaci połowę zadłużenia, jako osoba fizyczna w 15 miesięcznych ratach po 3.000 zł, a pozostała kwota będzie wyegzekwowana od drugiego wspólnika z jednoczesnym zwolnieniem jej od obowiązku zapłaty tej kwoty. Pismem z dnia 14 października 2011 r. Instytut (...) Polskiej Akademii Nauk skierowanym do D. S. (1) i K. S. wypowiedział ze skutkiem natychmiastowym umowę najmu z dnia 21 marca 1994 r. Jednocześnie Instytut poinformował D. S. (1) i K. S., że ich zadłużenie według salda z dnia 10 października 2011 r. wynosi bez naliczonych odsetek 90.842,50 zł i obejmuje ponad 3 pełne okresy miesięczne. Powyższe należności nie zostały uregulowane przez pozwanych.

Podstawą poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych były dowody z dokumentów, których autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy nie zakwestionowała skutecznie żadna ze stron postępowania. Sąd pominął dowód z przesłuchania w charakterze strony pozwanej D. S. (1), gdyż będąc prawidłowo wezwaną na termin rozprawy w dniu 21 stycznia 2014 r. pod rygorem pominięcia dowodu z jej zeznań, nie stawiała się, przedkładając wprawdzie skierowanie do szpitala oraz zaświadczenie lekarskie, jednak nie wystawione przez lekarza sądowego, co w sposób oczywisty naruszało dyspozycję art. 214⁽¹⁾ § 1 k.p.c. Ponadto przeprowadzenie tego dowodu było zbędne, a zgromadzony w sprawie materiał dowodowy oparty na dokumentach, był wystarczający do wydania wyroku. Pozwana, będąc reprezentowaną przez profesjonalnego pełnomocnika, nie zgłosiła zastrzeżenia do protokołu w trybie art. 162 k.p.c. w związku pominięciem dowodu z jej przesłuchania w charakterze strony, a tym samym straciła możliwość kwestionowania tej decyzji procesowej w apelacji. Sąd Okręgowy oddalił wniosek pełnomocnika pozwanej o odroczenie rozprawy w dniu 25 lutego 2014 r., mając na względzie, iż zgodnie z treścią art. 214 § 1 k.p.c. rozprawa ulega odroczeniu, jeżeli sąd stwierdzi nieprawidłowość w doręczeniu wezwania albo jeżeli nieobecność strony jest wywołana nadzwyczajnym wydarzeniem lub inną znaną sądowi przeszkodą, której nie można przewyciężyć. Na rozprawie w dniu 21 stycznia 2014 r., na której pełnomocnik pozwanej adw. J. N. nie stawił się bez usprawiedliwienia, Sąd wyznaczył kolejny termin rozprawy na dzień 25 lutego 2014 r. na godzinę 11.50, o którym powiadomił prawidłowo tego pełnomocnika w dniu 3 lutego 2014 r. W dniu 21 lutego 2014 r. do Sądu wpłynęło pismo procesowe pełnomocnik pozwanej z dnia 20 lutego 2014 r. z wnioskiem o usprawiedliwienie jego nieobecności na rozprawie w dniu 25 lutego 2014 r. z uwagi na fakt, że w tym samym dniu o godzinie 9.00 bierze udział jako obrońca P. W. w sprawie zawisłej przed Sądem Okręgowym w Warszawie o sygn. VIII K 6/13, przy czym jego udział w rozprawie ma charakter obowiązkowy oraz na ten sam dzień na godzinę 9.00 został mu wyznaczony termin rozprawy przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. VI SA/Wa 2057/13. Podał także, iż pozwana w dniu 25 lutego 2014 r. bierze udział w rozprawie przed Sądem Rejonowym w Legionowie w sprawie o sygn. III RCo 4/14, gdzie ma być przesłuchana w charakterze strony, a jej stawiennictwo jest obowiązkowe. Do przedmiotowego wniosku pełnomocnik pozwanej dołączył kopię wysłanego mu w dniu 7 stycznia 2014 r. zawiadomienia o wyznaczeniu terminów sześciu kolejnych rozpraw w sprawie o sygn. VIII K 6/13, w tym na dzień 7 lutego 2014 r. i na dzień 25 lutego 2014 r. na godzinę 9.00, kopię zawiadomienia o wyznaczonym na dzień 25 lutego 2014 r. na godzinę 9.00 terminie rozprawy przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. VI SA/Wa 2057/13 oraz kopię wezwania pozwanej do obowiązkowego stawiennictwa w dniu 25 lutego 2014 r. o godzinie 15.00 w Sądzie Rejonowym w Legionowie w celu przesłuchania w charakterze strony. Zarządzeniem z dnia 24 lutego 2014 r., doręczonym w tym samym dniu faxem, pełnomocnik pozwanej został zobowiązany do ustanowienia substytutu

celem jej reprezentowania na rozprawie w dniu 25 lutego 2014 r. pod rygorem oddalenia wniosku o odroczenie rozprawy .W odpowiedzi nadesłanej do Sądu drogą mailową w dniu 24 lutego 2014 r. pełnomocnik pozwanej poinformował, że nie ma możliwości ustanowienia substytutu celem uczestniczenia w rozprawie oraz, że udzielone mu przez pozwaną pełnomocnictwo nie przewiduje możliwości udzielenia pełnomocnictwa substytucyjnego, a nadto, że pozwana nie wyraża zgody na ustanowienie substytutu .Sąd Okręgowy na podstawie akt sprawy karnej o sygn. VIII K 6/13 ustalił, że na rozprawie w dniu 7 lutego 2014 r. adw. J. N. wniósł o odwołanie terminów rozpraw wyznaczonych w lutym 2014 r. wskazując, że od 17 lutego 2014 r. w województwie (...) są ferie zimowe, w czasie których wraz z dzieckiem wyjeżdża na zaplanowany wypoczynek, w związku z czym Przewodniczący na podstawie art. 404 § 1 k.p.k. zarządził przerwę w rozprawie w tej sprawie do dnia 7 marca 2014 r. Ponadto z uzyskanych w rozmowie telefonicznej z pracownikiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w dniu 25 lutego 2014 r. informacji wynikało, że adw. J. N. stanął się w tym dniu na rozprawie przed tym Sądem w sprawie o sygn. VI SA/Wa 2057/13 oraz, że rozprawa zakończyła się o godzinie 9.25 . Z uwagi na powyższe okoliczności Sąd Okręgowy uznał, iż nie było podstaw do odroczenia rozprawy wyznaczonej na dzień 25 lutego 2014 roku na godzinę 11.50. Adw. J. N. miał możliwość ustanowienia substytutu celem wzięcia udziału w rozprawie do czego zresztą został zobowiązany. Wprawdzie wskazywał on, że udzielone mu pełnomocnictwo nie przewiduje możliwości udzielenia substytucji, jednak to twierdzenie nie polegało na prawdzie. Z treści przedłożonego przez adw. J. N. pełnomocnictwa wynika, że z jego zakresu nie zostało wyłączone uprawnienie do ustanowienia substytutu, co oznacza, iż obowiązuje wynikające z art. 91 pkt 3 k.p.c. domniemanie prawne istnienia takiego uprawnienia.

Powództwo okazało się uzasadnione prawie w całości. Okoliczności faktyczne sprawy nie były między stronami sporne. Pozwana nie kwestionowała zarówno faktu ważnego zawarcia z powodem umowy najmu, jak i wysokości należności głównych, które przysługują z tytułu czynszu najmu i opłat za media. Wysokość tych wierzytelności wynikała z treści umowy oraz faktur VAT. Pozwani jako najemcy nie uiszcili w terminie należności na łączną kwotę 90.842,50 zł. W sprzeciwie od nakazu zapłaty D. S. (1) podniosła, że należność wynikająca z umowy najmu lokalu nie jest zobowiązaniem, za które wspólnicy spółki cywilnej są odpowiedzialni solidarnie. W jej ocenie powód powinien dochodzić zapłaty kwot wynikających z objętych pozwem faktur odrębnie od każdego z pozwanych i proporcjonalnie do udziału każdego z nich w spółce. Podkreśliła przy tym, że wspólnik spółki cywilnej nie może odpowiadać solidarnie za zobowiązania spółki, które powstały po jej rozwiązaniu. Zgodnie z treścią art. 860 § 1 k.c. przez umowę spółki wspólnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez działanie w sposób oznaczony, w szczególności przez wniesienie wkładów. Według art. 864 k.c. za zobowiązania spółki wspólnicy odpowiedzialni są solidarnie. Zobowiązaniami spółki w rozumieniu art. 864 k.c. są wszelkie zobowiązania powstałe w czasie trwania spółki w związku z działaniami podejmowanymi dla osiągnięcia przez nią określonego w umowie celu gospodarczego. Tytuł powstania zobowiązania jest obojętny, mogą to więc być zobowiązania z umów zawartych przez wspólnika w ramach uprawnień wynikających z art. 866 k.c., zobowiązania z czynów niedozwolonych i bezpodstawnego wzbogacenia, jak też powinności o charakterze publicznoprawnym . Art. 864 k.c. ma charakter bezwzględnie obowiązujący, co oznacza że nie może on zostać zmieniony wolą stron. Każdy wspólnik spółki cywilnej odpowiada solidarnie z pozostałymi za te zobowiązania spółki, które powstały w czasie, gdy był wspólnikiem. Odpowiedzialność byłego wspólnika za zobowiązania z okresu jego uczestnictwa w spółce cywilnej nie ustaje przez wystąpienie ze spółki, i to bez względu na to czy nastąpiło ono mocy osobnej umowy zawartej między wspólnikami, czy na podstawie wypowiedzenia swego udziału przez wspólnika (art. 869 k.c.). Fakt rozwiązania spółki nie uchyla bowiem solidarnej odpowiedzialności wspólników spółki cywilnej za długi spółki, wynikające z zobowiązań powstałych w czasie jej istnienia .Dochodzone przez powoda należności z faktur VAT powstały jeszcze w czasie trwania pomiędzy pozwanymi spółki cywilnej. Jakkolwiek bowiem pozwana D. S. (1) pismem z dnia 7 lipca 2011 r. złożyła K. S. oświadczenie, że rozwiązuje z ważnych powodów wiążącą ich umowę spółki (...), Restauracja (...) s.c. zawartą dnia 15 sierpnia 1996 r., to jednak zaznaczyła, że rozwiązanie spółki nastąpi dopiero z dniem 30 września 2011 r. Zgodnie z art. 869 § 1 k.c. jeżeli spółka została zawarta na czas nieoznaczony, każdy wspólnik może z niej wystąpić wypowiadając swój udział na trzy miesiące naprzód na koniec roku obrachunkowego. Z kolei § 2 tego artykułu stanowi, że z ważnych powodów wspólnik może wypowiedzieć swój udział bez zachowania terminów wypowiedzenia, chociażby spółka była zawarta na czas oznaczony. Na skutek jednostronnego oświadczenia woli (...) spółka cywilna (...), Restauracja (...) s.c. została rozwiązana z dniem wskazanym w wypowiedzeniu, czyli 30 września 2011 r. Wystawione przez powoda

faktury, których zapłaty dochodził w procesie, dotyczyły należności czynszowych i opłat za media za okres od czerwca do września 2011 r. Zatem za wyżej wskazane zobowiązania powstałe w związku z działalnością spółki (...), Restauracja (...) s.c. oboje wspólnicy nadal odpowiadają solidarnie, mimo, że formalnie spółka została rozwiązana z końcem września 2011 r. Odpowiedzialność ta dotyczy zarówno należności głównej, jak również należności z tytułu odsetek ustawowych za opóźnienie (art. 481 § 1 k.c.). Pozwana zakwestionowała również w sprzeciwie wysokość zasądzonej nakazem zapłaty kwoty wskazując, że powód błędnie skapitalizował odsetki ustawowe od kwot wynikających z faktur VAT na dzień 24 października 2012 r., podczas gdy wobec wniesienia pozwu w dniu 24 października 2012 r. powinien dokonać kapitalizacji na dzień 23 października 2012 r. Sąd Okręgowy uznał powyższy zarzut za zasadny. Jeżeli powód żądał zasądzenia dalszych odsetek ustawowych od dnia wniesienia pozwu, tj. od 24 października 2012 r., to kapitalizacji odsetek ustawowych dochodzonych łącznie z sumą główną powinien dokonać na dzień 23 października 2012 r. Uzyskana w ten sposób kwota odsetek ustawowych wynosi 13.280,60 zł. W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy zasądził od pozwanej D. S. (1) na rzecz powoda kwotę 104.123,10 zł, obejmującą należność główną w kwocie 90.842,50 zł oraz skapitalizowane na dzień 23 października 2012 r. odsetki ustawowe w kwocie 13.280,60 zł wraz z dalszymi ustawowymi odsetkami od dnia 24 października 2012 r. do dnia zapłaty solidarnie z pozwanym K. S. zobowiązanym do zapłaty tej kwoty na podstawie prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 10 grudnia 2012 r. Sądu Okręgowego w Warszawie wydanego w sprawie pod sygnaturą akt I Nc 259/12. Natomiast w pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu jako bezzasadne.

Apelację od wyroku złożyła D. S. (1) zaskarżając orzeczenie Sądu Okręgowego w Warszawie w części, tj. w punkcie I i III na podstawie następujących zarzutów:

1. naruszenia przepisów postępowania, które miały istotny wpływ na wynik sprawy w postaci :

- tj. art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 214 §1 k.p.c., poprzez nieodroczenie rozprawy pomimo posiadania przez Sąd Okręgowy w Warszawie informacji dostarczonej przez pełnomocnika pozwanej, że D. S. (1) nie może wziąć udziału w rozprawie z uwagi na udział pozwanej w posiedzeniu Sądu Rejonowego w Legionowie, a tym samym pozbawienie pozwanej możliwości obrony swoich praw,

- art. 227 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. poprzez nieprzeprowadzenie dowodu z przesłuchania pozwanej jako strony mimo istnienia niewyjaśnionych, istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy faktów dotyczących okoliczności i terminu rozwiązania umowy spółki cywilnej łączącej D. S. (1) i K. S..

2. naruszenia przepisów prawa materialnego w postaci art. 864 k.c., poprzez błędne ustalenie, że pozwani odpowiadają solidarnie za zobowiązania z tytułu umowy najmu zawartej z Instytutem (...) Polskiej Akademii Nauk.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonym zakresie i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zasądzenie od pozwanej kwoty roszczenia powoda i kosztów postępowania w części odpowiadającej jej udziałowi w spółce cywilnej – w miejsce zasądzenia całości roszczenia od pozwanej solidarnie z K. S.; ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach instancji odwoławczej. Ponadto skarżąca wniosła o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Główne zarzuty procesowe apelacji koncentrują się na kwestii nieuwzględnienia przez Sąd Okręgowy wniosku pełnomocnika pozwanej o odroczenie rozprawy w dniu 25 lutego 2014 r, ale nie z powodu nieobecności pełnomocnika D. S. (1), ale samej pozwanej, która w tym dniu brała udział w posiedzeniu Sądu Rejonowego w Legionowie, co miało skutkować pozbawieniem jej możliwości obrony swoich praw .

Z art. 379 pkt 5 k.p.c. wynika, że nieważność postępowania zachodzi jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swoich praw. Kwestię pozbawienia strony możliwości obrony jej praw należy oceniać zawsze w świetle konkretnych okoliczności sprawy. Przy analizie, czy doszło do pozbawienia strony możliwości działania należy w pierwszej kolejności rozważyć, czy nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, następnie ustalić, czy uchybienie to wpłynęło na możliwość strony do działania w postępowaniu, a w końcu trzeba zbadać, czy pomimo zaistnienia tych okoliczności strona mogła bronić swoich praw w procesie. Tylko w razie kumulatywnego spełnienia wszystkich tych przesłanek można przyjąć, że strona została pozbawiona możliwości działania (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2004 r., III CK 290/02, LEX nr 164001; z dnia 13 listopada 2007 r., III UK 57/07, LEX nr 897947; z dnia 28 marca 2008 r., V CSK 488/07, LEX 4243315). Podkreślić jednak należy, iż nawet nieodroczenie rozprawy na podstawie art. 214 § 1 k.p.c., jeżeli stanowiło uchylenie procesowe Sądu, nie musi powodować nieważności postępowania, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że strona już zajęła stanowisko co do wszystkich kwestii prawnomaterialnych w postępowaniu, zgłosiła wszystkie istotne dowody dla poparcia swoich tez, ustosunkowała się do twierdzeń strony przeciwnej. W takiej sytuacji żądanie odroczenia rozprawy przez stronę powołującą się na okoliczności usprawiedliwiające jej niestawiennictwo, może być wyrazem nadużycia jej uprawnień procesowych i może uzasadniać odmowę ochrony w procesie praw tej strony (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2014 r., I CSK 463/13, Lex nr 1477457 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2009 r., I CSK 30/09, LEX nr 584184). Apelująca w toku postępowania przed Sądem Okręgowym była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika. Wnioski pozwanej o odroczenie terminów poprzednich rozpraw były kilkakrotnie składane i uwzględniane przez Sąd. Nie można również pominąć okoliczności, iż nieobecność pełnomocnika pozwanej na rozprawie w dniu 25 lutego 2014 r. była nieusprawiedliwiona, ponadto na tym terminie Sąd nie przeprowadzał żadnych czynności dowodowych, a przeciwnik procesowy nie zgłaszał dodatkowych wniosków dowodowych, jak również nie przedstawił odmiennej argumentacji prawnej na poparcie dochodzonego roszczenia. Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Apelacyjny uznał, iż w rozpoznawanej sprawie nie powstał stan nieważności postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z nieodroczeniem rozprawy w dniu 25 lutego 2014 r.

Apelująca zgłosiła także zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 227 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. na skutek nieprzeprowadzenia dowodu z przesłuchania pozwanej jako strony mimo istnienia niewyjaśnionych, istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy faktów dotyczących okoliczności i terminu rozwiązania umowy spółki cywilnej łączącej D. S. (1) i K. S.. Zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego tylko wtedy może zostać uznany za skuteczny, gdy wskazane naruszenie cechuje się kauzalnością. Oznacza to, że Sąd odwoławczy musi stwierdzić istnienie związku przyczynowego pomiędzy naruszeniem przepisu proceduralnego a treścią orzeczenia. Tego rodzaju związku nie ma potrzeby wyjaśniać, jeżeli zachodzi naruszenie przepisów obwarowanych rygiorem nieważności (W. Siedlecki, Uchybienia procesowe w sądowym postępowaniu cywilnym, Warszawa 1971, s. 21 i n. oraz tenże, Nieważność procesu cywilnego, Warszawa 1965, s. 112). D. S. (1) w złożonym sprzeciwie od wydanego przeciwko niej w dniu 10 grudnia 2012 r. przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie sygn. akt I Nc 259/12 nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym nie złożyła wniosku o dopuszczenie dowodu z przesłuchania w charakterze stron. Domagała się natomiast dopuszczenia dowodu z załączonych do środka zaskarżenia dokumentów i rozpoznania sprawy pod jej nieobecność k 64- 69. Zgodnie z treścią art. 503 § 1 k.p.c. pismo zawierające sprzeciw wnosi się do Sądu, który wydał nakaz zapłaty, a w przypadku nakazu wydanego przez referendarza sądowego - do Sądu, przed którym wytoczono powództwo. W piśmie pozwany powinien wskazać, czy zaskarża nakaz w całości, czy w części, przedstawić zarzuty, które pod rygiorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, oraz okoliczności faktyczne i dowody. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w sprzeciwie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. Skarżąca nie wykazała, iż w sprawie zachodziły okoliczności, które uzasadniłyby późniejsze zgłoszenie dowodów, w tym dowodu z przesłuchania stron. Podkreślić należy, iż Sąd Okręgowy, nie na wniosek, ale z urzędu wzywał pozwaną w celu przeprowadzenia dowodu z jej przesłuchania (protokół k- 116 i zarządzenie k- 133). Art. 299 k.p.c. stanowi, że jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały nie wyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, Sąd dla wyjaśnienia tych faktów zarządzi dowód z przesłuchania stron. W rozpoznawanej sprawie istotne dla jej rozstrzygnięcia fakty, w

tym dotyczące rozwiązania umowy spółki cywilnej łączącej D. S. (1) i K. S. zostały wyjaśnione, na podstawie dowodów z dokumentów, w tym załączonych do sprzeciwu przez skarżącą. Nieprzesłuchanie strony może stanowić naruszenie art. 299 k.p.c. tylko wówczas, gdy mogło ono wpłynąć na wynik sprawy, rozumiany jako wyjaśnienie wszystkich istotnych i spornych okoliczności dotyczących stosunków prawnych pomiędzy stronami sporu, ale gdy dowód z przesłuchania strony był jedynym dowodem, którym dysponował Sąd, przy czym nawet w przypadku, gdyby Sąd pierwszej instancji odmówił wiarygodności dowodom z dokumentów, to nie miałby obowiązku przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2010 r., II CSK 369/09, LEX nr 570129 i z dnia 10 listopada 1998 r., I PKN 425/98, OSNP1999/24/790). Sąd Okręgowy dysponował w sprawie innymi środkami dowodowymi niż dowód z przesłuchania stron, ograniczony do zeznań pozwanej, a swoje ustalenia, dotyczące okoliczności i terminu rozwiązania spółki cywilnej oparł na przedstawionych przez strony, przede wszystkim D. S. (1), dowodach z dokumentów, które w całości uznał za wiarygodne. Z uwagi na powyższe okoliczności zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 227 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. uznano za bezpodstawny.

Nietrafny okazał się również zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego w postaci art. 864 k.c. Przepis ten traktuje o odpowiedzialności współników za zobowiązania spółki cywilnej, tj. zobowiązania współników, które nie są ich zobowiązaniami osobistymi, natomiast wynikają z działalności spółki cywilnej. Odpowiedzialność na jego podstawie ponoszą zarówno aktualni, jak również byli współnicy spółki cywilnej, przy czym w stosunku do tych ostatnich istotne jest ustalenie, że w okresie powstania zobowiązania byli oni współnikami spółki cywilnej. Dla ustalenia kręgu podmiotów odpowiedzialnych z tytułu zobowiązań spółki w sytuacji, gdy źródłem zobowiązania jest umowa, nie ma znaczenia skład osobowy spółki z daty zawarcia tej umowy. Istotne jest natomiast to, czy dany podmiot był współnikiem spółki w okresie powstania zobowiązania, ewentualnie, czy przystąpił do spółki już po powstaniu tego zobowiązania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2008 r., II CNP 49/08, LEX nr 512041). Odpowiedzialność współnika majątkiem indywidualnym za zobowiązania powstałe w czasie jego członkostwa w spółce cywilnej trwa nadal mimo wystąpienia współnika ze spółki bądź też jej rozwiązania. W okresie powstania zobowiązania, wynikającego z umowy najmu, a dochodzonego pozwem oboje pozwani byli współnikami spółki cywilnej, co oznacza, iż zaistniały przesłanki ich solidarnej odpowiedzialności względem wierzyciela. Prawidłowo zatem Sąd Okręgowy zastosował wobec pozwanej art. 864 k.c.

Uznając apelację za bezzasadną Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., orzekł o jej oddaleniu. O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto, stosownie do wyniku sporu, na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. oraz art. 391 § 1 k.p.c. oraz w zw. § 12 ust. 1 pkt. 2 w zw. § 6 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, zasądając od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2 700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.